

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Vita Et Honestate Canonicoꝝ, Et Alioꝝ
Ecclesiasticorꝝ Specvlꝝ**

Langhe-Cruys, Johan

Duaci, 1587

Capitula disciplinæ quomodo in cathedralibus, & collegiatis Ecclesijs
restituenda sint. cap.xxix.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63733)

Si verò sine auctoritate Pontificis à fundatione recessum sit, & nunc se præscriptione, ac inueterata consuetudine, tanquam rationabili causa, se tueri velint; Episcopus nõ obstante huiusmodi friuola exceptione, ad prædictæ constitutionis executionem si velit, procedere potest, cum subsit nunc, & vrgeat ecclesiæ atque religionis cõseruandæ causa expediens, atque necessaria^a. Siquidem aperti iuris est^b, consuetudinem tanto tempore obseruatam quod in contrarium memoria non existit, si sacris sit inimica canonibus, & de ambitionis radice processerit (sicut hæc) corruptelam esse, & auctoritate Apostolica reprobata, nec Canonicos præsentis ad ipsius obseruantiam teneri, etiam si iuramento firmata extiterit, cum iuramentum iniquitatis vinculum non existat; Imò iuramenta quæ contra utilitatẽ ecclesiæ, & sanctorum Patrũ veniunt instituta (sicut etiã ista) potius periuria dicẽda sunt; & qui talia iurare præsumpserit, donec dignã egerit penitentiam à perceptione dominici corporis debet esse alienus^c.

a Hostien. in sum. d. tit. b c. 1. de consuetu. in 6. Consuetudo inimica canonibus, & de ambitione orta nõ valet.

c c. 1. & ibi Panor. et alij. de his que fi. à maio. par. Cap. c. 1. de iur. in 6. c. non est obligatorium. c. que contra. de reg. in. in 6.

Capitula discipline quomodo in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis reseruenda sint. CAP. XXIX.

SI prædicta hæc reuerendæ disciplinæ ratio Episcopis forte non placeat; saltem illi (ad quos maximè spectat istius tantopere neglectæ, & collapsæ instaurationis) hoc agant, vt in cathedralibus, & collegiatis ecclesiis capitula discipline in pristinũ suum vigorem, & obseruationem reducantur. Id autem futurum speramus, & credimus, si non tã profanè, quàm res sacræ in his tractetur. Si de moribus singulorum inquiratur; si vita expendatur singulorum, & oratione cõmoneantur Canonici ad sacras literas capeffendas, vtque in his & sacris canonibus atque decretis legendis optimas horas collocent^d.

d concil. Colon. cele. an. 1536. de metro. cathedral. & colleg. eccles. cap. 14. De visitatione & inquisitione in ea faciend.

Deinde si Episcopi, & alij omnes ecclesiarũ Prælati, qui ad corrigendum subditorum excessus diligẽter intendere debent, Capitula seu collegia cathedralium, & collegiarũ ecclesiarum frequenter visitent, & de eorũ excessibus, criminibus, & delictis, quoties, & quãdo opus fuerit, etiam extra visitationẽ, tanquam ad hoc Aposto-

a sess. 6. de re-
form. cap. 4. et
sess. 14. de re-
form. cap. 4.

b Concil. Trid.
sess. 24. de re-
forma. cap. 3.
Visitationum
quia debeat esse
finis et scopus.

c sess. 24. de
re-
form. cap. 3.
d c. cauendum.
et 3. sequen. 10.
q. 3. c. cu apo-
stolus. c. cu in-
stantia. c. pro-
curatores. de
consib. exact. et
eod. tit. in 6.
Quid causa vi-
sitationis sol-
uendum sit.

Apostolicæ Sedis Delegati, corrigant, puniant, dis-
tingent, non obstantibus quibuscumque eorum priuile-
giis & exceptionibus. Siquidem illis hoc facere
lege, & conditione à SS. Tridentina Synodo pen-
sum est^a. Cuius quoque decreto & mandato
diaconi, Decani, & alij inferiores in iis ecclesiis, in
hactenus visitationem exercere consueverunt, debent
assumpto Notario de consensu Episcopi per se
tantum ibidem visitare. Visitatores autem à Capitulis
deputandi, ubi Capitulum ius visitandi habet, prout
Episcopo approbari debent: sed non ideo Episcopi
vel eo impedito eius visitator, eandem ecclesiam
sum ab his visitare prohibetur: cui ipsi Archidiaconi
vel alij inferiores visitationis factæ infra mensura-
tionem reddere, & depositiones testium, ac in
acta ei exhibere tenentur: non obstantibus quacumque
consuetudine etiam immemorabili, atque exemptio-
bus, & priuilegiis quibuscumque^b.

Visitationum autem omnium istarum præcipuus
scopus, sanam orthodoxamque doctrinam, expul-
sionem hæresibus inducere, bonos mores tur-
gere, clerum, & populum cohortationibus, & ad-
monitionibus ad religionem, pacem, innocentiam
cendere. Cætera prout locus, tempus, & occasio
ex visitantium prudentia ad fidelium fructum
tuere. Quæ ut facilius, feliciusque succedant, in
prædicti omnes, & singuli ab eadem sancta Synodo
Tridentina^c, ad quos visitatio spectat, ut paterna
ritate, Christianoque zelo omnes amplectantur, ob-
deantque quam celerrimè, debita tamen cum diligenti-
tia visitationem ipsam absoluerit. Interimque
inutilibus sumptibus cuiquam graues, onerosas
neve ipsi, aut quisquam suorum quicquam pro
nis causa pro visitatione, etiam testamentorum
usus, præter id, quod ex relictis piis iure debetur,
alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus, quod
cumque sit etiam, qualitercunque offeratur, accipiant
non obstante quacumque consuetudine, etiam immemora-
bili: exceptis tamen victualibus, quæ sibi ac
frugaliter, moderateque pro temporis tantum
tam,

itate, & non vltra sunt ministranda. Sit tamē in op-
tione eorum, qui visitantur, si malint soluere id quod
erat ab ipsis ante solui, certa pecunia taxata, cōsuetum,
an verò prædicta victualia subministrare, saluo ite-
iure conuentionum antiquarum cum monasteriis, aliis-
ve pijs locis, aut ecclesijs non parochialibus in ito,
quod illarum permoneat. In iis verò locis, seu prouin-
cijs, vbi consuetudo est, vt nec victualia, nec pecunia,
nec quicquam aliud à visitatoribus accipiatur, sed om-
nia gratis fiant, ibi id obseruetur. Quodsi quisquam,
quod absit, aliquid amplius in supradictis omnibus ca-
sibus accipere præsumpserit, is præter dupli restitu-
tionem intra mensem faciendam, alijs etiam pœnis iuxta
constitutionem concilij generalis Lugdunensis, qua
incipi, Exigiti; necnon & alijs pœnis in Synodo pro-
uinciali arbitrio Synodi, absque vlla spe veniæ mul-
ctetur. Patroni verò in iis, quæ ad sacramentorum ad-
ministrationem spectant, nullatenus se præsumant in-
gerere; neque visitationi ornamentorum ecclesiæ, aut
honorum stabilium, seu fabricarum prouentibus im-
miscerentur, nisi quatenus id eis ex institutione ac funda-
tione competat: sed Episcopi ipsi hæc faciant; & fabri-
carum redditus, in vsus ecclesiæ necessarios, & vtilis,
prout sibi expedire magis visum fuerit, expedi curent.

In cathedralibus autem & collegiatis ecclesijs (de
quarum visitatione nos potissimum agere & tractare
iustitimus) vt facilius, citius, & feliciter absoluantur,
conuocato vniuerso clero ecclesiæ visitandæ, ad sacrum
& Spiritus sancto celebrandum (si temporis & negotij
ratio patiatur) eoq; peracto, & in loco capitulari ha-
bita ad eos exhortatione, ad inquisitionem methodo
infra scripta^h procedetur, vel alia meliore pro pruden-
tia visitatorum. Et in primis si Capitulo competat ius
eligendi suos Prælatos, & alios dignitates in ecclesia
habentes, tractandum, & inquirendū est, quo ordine,
forma, modo, & quibus affectibus ad electionem pro-
cedatur, prout pulchrè traditur & docetur in concilio
Coloniensi sub Adolpho 3. Archiepiscopo & Carolo
V. Imperatore celebrato anno 1549.^c. Tum an in
electione hoc solum spectetur, vt digni atque idonei
cli-

a. r. de consub.
exactio. et pro-
curatio. in 6.
Patroni quæ-
nus se ecclesiæ
rum rebus ac
negotij immi-
sere possint vel
non possint.

Quomodo in
cathedralibus,
& collegiatis
ecclesijs visita-
tio fieri debeat.
h. desumpta ex
Mariano Soci-
no Turcoris. in
tract. de visit.
& concil. Colon.
celebr. an. 1549.
et Medio anes.
celebr. 1566. tit.
de visitat.
Inquisitio su-
per electione.
c. in tit. que in
ecclesijs. cath. &
coll. in qui deb.

H h h

eligantur: tales, videlicet, qui exemplo præstant,
& functioni suæ gnauiter incumbant, & ad quæ
comparationem cæteri grex merito dicantur.

*Inquisitio su-
per illis, qui
dignitatem ha-
bent.*

An Præpositus, Decanus, & Capitulum, & singule
personæ habeant ecclesias parochiales, quæ ad præ-
sentationem, institutionem, prouisionem, seu collationem
eorum seu cuiusvis ex iis spectent, & pertineant. Quæ
les prouehant, & prouehere posthac velint ad tales
ecclesias. An solos eos, qui sciant, & velint populum
docere verbum Dei pro captu eorum, & sacramenta
ecclesiastica ritu catholico administrare, & sacra-
mentia quæcumq. à parochis, & rectoribus parochialium
ecclesiarum requiruntur. Quales sint, qui impetrare
rum talibus ecclesiis præsentant, an sint legitime instituti
cùm beneficiū ecclesiasticū sine canonica institutione
obtinere non possint; nec is ecclesiastica sacramenta
administrare queat, cui manus ritè imposita non est.

*a. beneficium.
de reg. iuris in
6.*

*De Canonis
& aliis bene-
ficiis inquisi-
tio.*

Inquirendum etiam an omnes, & singuli in ecclesia
beneficiati, & quicumque officia gerunt, qualiterque
ea sint, functioni suæ gnauiter incumbant, & an in ho-
ro, ad psallendū instituto, psalmis, hymnis & cantibus
Dei nomen reuerenter, distinctè, & deuotèque
& an quisq. quo designatus est loco ministrare
nis, & aliis collegij rebus. An Prælati pro vniuersitate
faciat officio suo, videlicet exëplo præcedendo, &
sæpe monendo omnes & singulos Canonicos, & ali-
cos, & familiam eorum, vt quisque suæ vacantia
uiter incumbat, & vitâ ducat appellatione sua digna,
vt in vitæ honestate, in religioso habitu, tonsurâ, & dis-
ciplina, in lectione, & studio sacrae scripturae, & con-
neat, psalmodias, preces, officia diuina, & caritatis
statis horis digna Dei maiestate persoluat.

Præterea, diligenter inquirendum, an nulli librorum,
vel legant libros, & scripta cuiuscumque generis
in indice librorum prohibitorum auctoritate appro-
bato, & edito continentur, vel in appèdite cõta
in Belgio ex mandato Regiæ catholice Maiestatis
fecta, & edita. Et num, quis libros vel scripta habet
quæ res lasciuas, seu obscenas, seu pietati ac mor-
nestati inutiles ex professo tractant, narrat, aut scribit.

cum non solum fidei, sed & morum; qui huiusmodi librorum, seu scriptorū lectione facile corrumpi solent, ratio habenda sit. An libros vel scripta habeant in quibus continetur sortilegia, veneficia, auguria, auspicia, incantationes artis magicæ, siue Geomantia, Hydromantia, Eromantia, Pyromantia, Onomantia, Chiromantia, vel alia his similia, vel quæ propter doctrinam quam continet non sanam aut suspectam, offensionem aliquam, etiã in moribus tantū fidelibus adferre possint.

Deinde an habeant, & legant breuiarium ecclesiæ suæ, vel quod secundum decretum concilij Tridentini iussu, & autoritate Pij V. fuit editum ad cantandū seu legendū ex eo horas canonicas, & an illas debite quotidie persoluāt. Et si breuiario Rom. non vtantur, sed suæ ecclesiæ, inquirendum & videndū an hoc reuocatum, & irritatū per Pij papæ V. constitutionē nouo breuiario Rom. præfixam, Suntq; omnes & singuli ad persolutionem horarum earūdem serio & grauius monendi, atque requirendi. Item an sacra biblia, & concilium Tridentinum, & prouinciale ac diocesānū habeant, & legant. Monēdi insuper, vt alia cōcilia, & decreta Pontificum, psalmodum, & iudicorū interpretes, & commentatores; tum qui missæ sacrificium, aliaque diuina officia, & ceremonias explicet, sibi cōparent, & alios, ex quibus pietatē, & vitæ ac morū honestatē suo statui congruentē, & conuenientē discere, & haurire possint.

An nullus eorū sit hereticus, vel de hæresi aliquo modo suspectus, vel qui hereticorū receptator, defensor, creditor, fautor, vel laudator sit, vel an tertiam personam habeat, quæ hereticis pro se ad victū vel vestitum, vel alia necessaria ministrat. An quis credentibus, fautoribus, vel defensoribus hereticorū in aliquo præstet auxilium, consilium, vel fauorem, vel iis in causis, aut factis vllis patrocinium prebeant, aut negotiatiōe cum iis exercere præsumant. An quis sciat, vel nouerit aliquem occulta conuenticula celebrantem, vel domum, prædium, vel antrum vbi cōueniant, vel qui à cōmuni conuersatione fidelium vita & moribus dissideant.

An iuxta cōcilij Tridentini decreta, & Pij Papæ 4. constitutionē omnes & singuli professionē fidei orthodoxe publicē

H h h ij

publicè fecerint, seque in Romana ecclesia obedire mansuros sponderint, & iurauerint; & an omnia sacris canonibus, & œcumenicis conciliis, ac præsertim à SS. Tridentina Synodo tradita, definita, & decreta indubitanter receperint, atque professi sint, simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab ecclesia damnatas, & reiectas, an illa quæque pariter condemnauerint, reiecerint, & anathematizauerint. Quis vero inter eos inueniatur, qui prædictam professionem, receptionem, & anathematizationem non fecerit, eandem statim, & absque mora ut faciat, & instanter requiratur, & ad eam, si opus sit, iuramento compellatur.

Insuper diligenter quoque inquirendum, quales omnes & singuli sint in colloquio familiari: an inobediunt adulationem, & contentionem, detractionem, inuersionem, mendacia. An ab iniuriis, coarctatione maledictis, & blasphemia abstineant. An à verborum eundis, & impatientibus linguam suam colubent. An sermo eorum semper sit pudicus, ac pacificus, & honestatem resonet.

Inquirendum quoque qualis omnium & singulorum sit habitus, & vestitus; an sacris canonibus, consuetudinibus, & conformis. An tonsuram & coronam ordinis sui congruentem semper gestent. An gestu, motu corporis, seu incessu nihil inhonesti præ se ferant. An falcos, vel accipitres aut similes aues non gestent: an canibus non venentur, eosve assecclas habeant, & leones in templum adducant.

An a commensationibus, ebrietate, & crapula absterneant; & qualia eorum sint conuiuia. An tabernas potus euitent; ad aleas, & taxillos an ludant, vel huiusmodi ludis intersint. Mimis, histrionibus & ioculatoribus an intendant: An hospitales, beneficii, & obsequiales erga pauperes sint: An inter se concordem similitudinem & continentiam debite seruent.

An Prælati in delinquentes, vel inobedientes criminosos, luxui indulgētes, aleatores, venatores, percussorios, scortatores, ignauos, mercaturam & vitia exercentes, & officiū negligētes, & alios huiusmodi

secundum censuram factorum canonum animaduertant. An excessus leuissimorum quorumque Canoniorum, & vicariorum, seu Capellanorum insolentiam, aliorumque subditorum vitia corrigant.

An Scholastici, & alij, quibus est lectionis vel doctrinae munus annexum ad docendum in ipsis scholis instituendos, per se ipsos id munus expleant; an aduigilent, vt iuniores Canonici per idoneos, probos, & Catholicos paedagogos in his quae ad pietatem & officium in ecclesia obeundem pertinent, erudiantur. An sciant quos libros discipulis hypodidascoli sui praefigant, & an illi officio suo satisfaciant.

An thesaurij, magistri fabricae, & alij administratores suis quique officiis satisfaciant.

An Custodes, qui munus ostiariorum in ecclesia gerunt, diligentem curam adhibeant, ne ad sacra admittantur excommunicati, interdicti, publicè criminosi, alijque indigni. Et an mercioniam, profanasque deambulationes, & quicquid in ecclesiis committere turpe, & sceleratum est, & quod diuini officij celebrationem honestat fieri pro virili prohibeant: an canes, qualescunque illi sint, ab ecclesia arceant, vel ingressos expellant.

An cantores suis officiis ritè fungantur, vt diuinus cultus in ecclesia stans horis deuotè, decenter, ordinatè, vltro, promptè, reuerenter, & cum grauitate ad Dei laudem, & populi aedificationem persoluantur. An publicorum diuinorum officiorum, quae ad omnes ecclesiae personas pertinet persolutio vlla confabulatione interrumpatur. An etiam iuniores Canonici, atque adeo omnes alij, qui in ecclesiis de beneficiis, quae possident, gaudere volunt, diuinum officium, ad quod praestandum tenentur, vicissim psalmorum versus attentè modulando, vt se decet, impleant, & an horas canonicas sic canendo ritè persoluant; suntque omnes & singuli ad exhibendum sua breuiaria Praelato in Capitulo monendi & instanter requirendi.

An sint distributionum quotidianarum participes, qui diuinis officiis integris non intersunt, exceptis his, quos infirmitas, seu iusta & rationalis corporalis

H h h iij necessarij.

De Scholasticis.

*De Thesaurario, & magistro fabricae.
De Custodiis.*

De Cantoribus.

Super distributionibus.

necessitas, aut ecclesie rerum procratio, vel cuius
utilitas excusat. An omnes persone ecclesie ad sua
officia, praesertim ad matutinas, summam missam &
vesperas conveniant, & ab initio vsque ad finem
eisdem perseverent, vti canones expolunt.

*Super moribus
& gestibus dñi
missæ intersunt
vel illam cele-
brant.*

An in missa praesentes ad omnia, quae aguntur
gener attendant, & attendendo vota sua munitur
publicum agenti, & sacrificanti per omnia accommo-
dent, & coniungant, quo eorum omnium participatio
per Dei gratiam efficiantur, quae ipsorum omnium
mine sacrificans agit, & precatur. An vsque in finem
donec benedictio sacerdotalis à celebrante data fuerit
in officio missæ, perseverent, cum aliqui dici so-
sint verè interfuisse missæ, si abeant antequam copiam
omnibus missio seu abeundi copia fiat his verbis
missa est. An epistola tota, & symbolum, & precatio
oratio dominica, sine decurtatione tota clare, distincte
& intelligibiliter cantentur. An in missis specialibus
priuatis lectiones, & orationes sacre clare & distincte
cepto sacro canone, qui sub missa voce recitari debent
pronuntientur; an sacrificaturi satagant, ne nisi aliqui
falterem praesentibus, sacrificium offerant. Num quicquam
quid seculare resonet, seu aliud quàm cantum ecclesiam

*Super deporta-
tione venerabi-
lis sacramenti,
& processioni-
bus.*

An in deportatione venerabilis sacramenti quicquam
ad veram deuotionem excitandam parum valeat
moueat. An in processibus, stationibus, & supplica-
tionibus publicis omnes qui intersunt clerici de-
orent, & cum grauitate religiosè, & suppliciter can-
tando incedant, & finita supplicatione, eo, vnde processio
runt, reuertantur; non curiosè interim circumspiciant
seu potationes dilabentes, vel aliò deambulantes,
fieri solet in diebus rogationum.

*Super psalmo-
476.*

An cuncti de collegio ad memorata publica
simul peragenda, & persoluenda conveniant. An
liber constitutus inter psallentes & precantes in clerico
pro suo arbitratu psallat, oret, vel quod sibi placeat
uatim agat, non attentus ad haec, neque illis se accommo-
dans, & cooperans quae interea publice agi debent
pronuntiantes lectiones in matutinis, simpliciter, clare &
distincte.

ad omne pronuntiationis genus accommodata voce utatur; non omnino humili, nec nimis sublimi; nō fracta, non tenera, non agreſſi, non frendenti ſeu ſtridenti, ſed mediocri, & graui, & ab omnibus intelligibili. An inter legendū ab omnibus altum ſilētium teneatur, ſic, vt quo ad fieri poteſt, interea nulla obſtrepat excreatio; non vox alia cūpa, vel ſonus aliquis grauior inceſſu, progreſſu, vel vllō alio modo cietur, quo impediatur altantes ab intētionē percipiendi ac intelligendi verbi Dei, quod legitur. An pſalmi, & reliqua diuina cantica pronuntientur ſeu canātur tractim, vt mēs ſenſum verborum, priuſquā verba ipſa tranſmittantur, aſſequatur.

An Decani vel cātores omnes tā canonicos, quā vicarios aliasq. perſonas ſedulō, ac diligēter admoncāt ad ſacrarū ſcripturarum ſtudiū; vt quod recitāt, vel cantant in eccleſiis, intelligāt, & nō ſolis labiis, ſed in cordibus ſuis Deo pſallāt, gratias agētes, & orātes ſemper pro omnibus Deū Patre per Chriſtū dominū noſtrum.

An vigiliæ defunctorum à prandio dicantur, ſic vt ad horam circiter ſecundam inchoentur, & ante preces veſperinas compleantur, quō perſonis eccleſiarū magis vacet, vel audire magis aliquem ſacras literas profertē, vel ſacris ſtudiis, aut ſermoni audiēdo incubere.

An Decani, ſeu illi, quibus cura animarum incumbit, inuigilent, vt ſecundū canonem: Omnis vtriuſq. ſexus de poenit. & remiſſio. omnes perſonæ eccleſiæ ad minimum ſemel in anno ipſis, ſeu de ipſorum permiſſione eccleſiæ parochi, ſeu alij idoneo ſacerdoti legitimē admillo peccata ſua cōfiteantur, & ſecundū eccleſiæ ritum cōmunicent. Et an in negligentēs, vel detrectātes (vt canon ille iubet) animaduertant. An clerici beneficiati in loco ſuorū beneficiorum actu reſidētēs, ſaltem in quatuor maioribus feſtiuitatibus anni; Paſchæ videlicet, Pentecoſtes, Natiuitatis Chriſti, & Aſſumptionis B. Mariæ, vel omnium Sanctorum in eccleſiis in quibus reſidēt publicē ſub ſummo ſacro de manibus celebrantis reuerenter, & deuotē ſumant ſacroſanctum corpus Domini, & an negligentēs ſuspendantur, & priuentur omnibus ſuis fructibus ad ratam vnius menſis, mediatim fabricæ, & mediatim ſeminario applicandis.

H h h iij An ex-

Super Decani officio.

De vigiliis mortuorum.

De conſeſſione & cōmuniōne.

*De extre-
matione.
a Iacob. 5.*

An extrema unctio ecclesie infirmo membro impo-
tenti, presente tota congregatione secundum Apo-
stoli mandatum ^a impendatur, sic ut omnes cumbe-
dote iungente infirmum, psalmos, litanias, & om-
nes ab ecclesia catholica traditas deuote, & fixis in-
terram genibus super infirmum dicant; ut satisiue-
bis Apostoli ^b: Si quis infirmatur in vobis, induit
presbyteros ecclesie, & orent super eum.

b Iacob. 5.

*Super plurali-
tate benefici-
rum.*

An sint in collegio pluribus beneficiis, & praefor-
curatis, vel aliis officiis incompatilibus onulsi. Qui
si se per dispensationem excusent, iubeantur eam pro-
lato & Capitulo exhibere, quae si vera & sufficiens ap-
pareat, moneantur, ut beneficia debitis obsequiis non
fraudentur: siq; autem, denuntientur eorundem benefi-
cium ordinario collatori. An nullus in acquisitione,
vel resignatione beneficii alius, vel circa diuisione
Simoniam commiserit.

*De capitulari-
bus conuenti-
bus inquisitio.*

Inquirendum insuper, num capitulares conuentus
& tractatus honeste, & mature fiant; & num sint inter
tractandum dissidia, & contentiones inter fratres. Num
Praelati omnium suffragia, seu vota, ut vocant, sine
grauate audiant: Num fauore, aut odio, aut alio
prouato affectu priuatorum reuoluntatis, quam publicae
gerantur. Et an expectetur ante conclusionem omnium
sententia, & num vllus contemnatur, quantum utilitas
ecclesie utilitatem respiciat. An capitulares istiusmodi
conuentus, & tractatus habeantur extra tempora officii
officii die feriali, ne propter illos hoc vel suspendatur,
vel precipitetur, vel denique ab ipsis Canonicis nego-
gatur. Debet enim Dei causa omnibus aliis antepo-
nari, nisi forte vrgens, & euidentis necessitas, cuius causa
ecclesie, vel alij cuiquam damnosa esset, superueniret.
An qui die dominico, vel festo, aut dum officium
vnum in choro peragitur, Capitulum indixerit, &
conuocauerit, & qui ipsi adfuerint condigne parati
per distributionum subtractionem, iuxta concilii
liensis & Senonensis constitutiones. An illi, qui Cap-
itulo praest, debitus ab omnibus exhibeatur honor, &
reuerentia. An illi inobediens vel clamorior, aut loquax
cior, extrane ordinis deliberans, aut vlli contumeliosus.

vel conuitium dicens, vel absenti detrahens impunitus maneat. An ad vllius, quàm qui præest Capitulo, propositionem, vota & suffragia deliberantium colligantur. Num is, qui Capitulo præest, relata ad se negotia fideliter in deliberationem proponat; difficiliora, ac magni momenti primùm paucis, modeste, prudenter, & æquabiliter discernendo, eoque facto tunc demum singulorum vota super iis ex ordine requirat. An absente Prælo vlla ardua negotia ecclesiam, vel ipsum concernentia, eo absente proponantur, & concludantur, in ecclesia vel illius præiudicium quid statuendo, vel ordinando. An vllæ conclusiones, seu ordinationes fiant, quæ iuri, aut honestati ecclesiæ aduersentur. An sint qui Canonicorum suffragia, & deliberationes in ipsorum odium, grauamē, vel famæ ipsorum læsionem reuelauerint.

An Capellani seu Sacellani (quos aliqui vocant vicarios, aut chorifocios) sint Canonicis in persoluendis horis, & aliis diuinis officiis adiumento. An onera specialia, ad quæ vel ex fundatione suarum capellaniarum seu vicariarum, vel ex laudabili antiqua consuetudine, aut ecclesiarum statutis obligantur, deuotè, religiosè, & diligenter persoluant. Et hi monendi sunt, vt fundationes suarum vicariarum, seu capellaniarum Prælo & Capitulo exhibeant, aut sese in forma iuris quod eas exhibere non possint, expurgent.

An vnus idemque Canonicus, vel Capellanus, seu vicarius pluribus ecclesiis collegiatis simul seruiat, & in vnaquaque nihilominus ecclesia non modò fructus grossos, sed & distributiones quotidianas perecipiat: quauis impossibile sit, quod simul omnibus officium suum præstare possit. An vicariis seu capellanis absentibus aliquid præstetur, præsertim absentibus sine iusta causa, non prouiso prius diligēter, quod officia eorum rite in ecclesia per alios idoneos, qui interim sua officia non negligant, præstentur.

Num Canonici vicarij, capellani & chorifocij tempore diuinorum, aliis psallentibus, ipsi extra chorum spatentur, vel intra chorum desideant, confabulentur, aut aliud quid agant in ecclesia in populi

H h v scanda-

*De Capellanis
seu vicariis.*

*Super deambulationibus,
& aliis insolentis.*

scandalum, vel officij diuini diminutionem.

De sacris vasis et vestibus.

An vasa sacra, & quæ vocantur corporalia, vel pale altaris, per alios, quam per sacerdotes, vel diaconos, adiuuantibus subdiaconis abluantur, & attritentur. An qui campanarij, seu custodes vocantur, sua officia lineis, seu superpelliceis, vt vocant, exhibeant: an item sint clerici; eò quòd pleraque obeant in ecclesijs, quæ olim nullis, nisi in minoribus ordinibus contentis agere permittebantur. An sacra vasa, sacras vestes, reliquias sanctorum, & reliqua ornamenta ecclesiarum ipsorum fidei commissa diligenter ac reuerenter custodiant; vtique munda sint, procurent; & reliqua, quæ ipsorum officium pertinent, diligenter exequantur. An sint Deum timentes, religiosè pij, honestè vitæ, & conuersionem in ecclesijs cuiusmodi ministrantium timent, inquirendum, an omnes vitam suo statu, ac ordine dignam ducant; num tonsuram, & habitum debeat clericalem; num incedant gladiis accincti, terris. Num gaudeant longo accubitu, & studeant episcopatibus poculis ad æquales hauustus: Num sint concubinosi.

De fabrica.

Postremò an templa habeantur, & præteritum in illis celebratur, tribus mappis cooperiantur. An mel saltem in anno visitentur, & inspiciantur domus claustrales, & ecclesiæ, curaque adhibeatur, ne inhabitatorum, & cultorum negligentia, ruina succumbant, & intereant. An iura, priuilegia, & munimenta ecclesiarum diligenter in archiuis ecclesiæ sub claustra custodiantur.

De testamentis.

An executores testamentorum eadem intra tempus constitutum exequantur, calculum, & rationem officij reddant. An sint, qui testamenta quecumque dolo malo supprimant, & quæ ecclesijs, vel pauperibus, seu in alias pijs causis legata sunt, sibi retineant, vel aliò, quam destinauerit testator, conuertant. An testamenta beneficiorum ante executionem ab episcopo, seu Ordinario, tanquam legitime & caritative facta, approbata sint.

Cæterum hoc obseruandum, & notandum.

non oporteat semper a singulis personis inquirendis, & examinandis omnia, & singula eo ordine, & serie, vt præscripta sunt, perferuari, & inquirere; sed examinatio singulorum fiet secundum visitorum prudentiam, & discretionem, & personarum, ac locorum qualitatem, prout opus esse ipsis videbitur.

Post inquisitionem, verò huiusmodi, visitatores, quos publicè peccasse inuenerint, publicè arguent & corripient. Occultè verò quos deliquisse inuenerint, occultè corripient, & arguent: resipiscenibus verò, & ad poenitentiam remedia vltro, suaque sponte confugientibus, pro qualitate delicti, poenitentiam iniungent. Verùm si de quorundam, qui criminosi deseruntur, vitio seu criminæ dubitetur, videndū an tales de crimine, cuius insimulantur, publicè diffamati sint, & num ab vno, vel pluribus; num à maleuolis, & maledicis; an potius à prouidis, & honestis, non semel tantum, sed sæpe; sic vt iam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari. Tum debent visitatores ad specialem inquisitionem contra huiusmodi, diffamatas personas descendere; formare inquisitionis articulos; vocare coram se inquisitioni subdendum; proponere ei de quibus delatus est, criminum capita, eundem monendo, & hortando, vt, si illorum sibi conscius sit, liberè, & ingenuè confiteatur; nec se mendacio excuset: os enim quod mentitur, occidit animam, omnibusque mendacibus pars, & locus erit in stagno ardenti igne, & sulphure, vt scriptura ait. Si verò neget, & facta inquisitione in negando persistat, posteaque testibus idoneis de admissio-
 conuictus fuerit, & resipiscere velit, accipiat poenitentiam pro sui delicti modo. Sin tantum publica mala fama laboret, ad purgationem adigendus est, secundum canonicas sanctiones. In refractarios, & inobedientes adhibebitur disciplina secundum iuris, & canonum dispositionem, prout supra diuersis in locis à nobis dictum, & demonstratum est.

*Animaduersione
circa prædictos
inquisitionis
articulos.*

*Quid post in-
quisitionem fa-
ciendum.*

*2 Ioan. in apo.
21. cap.*

Quam